

ΕΥΑΣ ΒΛΑΜΗ, «ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΑΣ»: Η ΑΓΝΟΗΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΟΥΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ¹

Παντοφίλη Βαρβαρήγου

*Στη μνήμη του Βαγγέλη Αθανασόπουλου,
του οποίου οι γνώσεις, η προσωπικότητα
και το χιούμορ μ' έκαναν πλουσιότερη.*

Τα Όνειρα της Αγγέλικας (1958) είναι το τρίτο έργο της Γαλαξιδιώτισσας πεζογράφου Εύας Βλάμη και έχει ως θέμα του την πολυτάραχη πορεία της χώρας μας από τον θρίαμβο των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913) μέχρι τον όλεθρο της Μικρασιατικής Καταστροφής (1922). Η πορεία αυτή καταγράφεται, με έναν ομολογουμένως ιδιότυπο τρόπο, μέσα από την ιστορία μιας εικοσιπεντάχρονης δασκάλας πιάνου, της Αγγέλικας, η οποία περιμένει την επιστροφή του αγαπημένου της, Ασήμη Παλλάσκα, θριαμβευτή των Βαλκανικών Πολέμων από το μέτωπο της Μικράς Ασίας, όπου πλέον βρίσκεται. Ο αγαπημένος δεν επιστρέφει ποτέ και η Αγγέλικα, κατά τη διάρκεια της τραγικής αυτής αναμονής, βρίσκεται σταδιακά μόνη, ανυπεράσπιστη και εκτεθειμένη σε συμβάντα παράξενα, ανεξήγητα διά της λογικής οδού. Η μορφή του Στυλιανού Σουδάρα, πανίσχυρου κυβερνητικού αξιωματούχου, αλλά και ανθρώπου με σκοτεινό παρελθόν και ακόμα σκοτεινότερες διασυνδέσεις, καταδυναστεύει τη ζωή της Αγγέλικας και κλονίζει τις ισορροπίες της, ενώ η παράλληλα εκτυλισσόμενη ιστορία της επίσης λογικά ανεξήγητης κλοπής σταυρών από τους τάφους των νεκροταφείων της χώρας δημιουργεί περαιτέρω αδιέξοδα και ερωτηματικά. Η Αγγέλικα οδηγείται σταδιακά στην παράκρουση και, όταν πλέον χάνεται κάθε ελπίδα για την επιστροφή του Ασήμη, αυτοκτονεί.

Η κριτική της εποχής υποδέχτηκε το έργο αυτό αντιφατικά. Άλλοι το επαίνεσαν, ενώ άλλοι υπήρξαν απορριπτικοί ή εξαιρετικά συγκρατημένοι. «Πράγματι μυθιστόρημα, πράγματι μυθική, ελληνική ιστόρηση», το χαρακτηρίζει ο Άρης Δικταίος,² «πεζογράφημα άρτιο [...] αλλά και ένα έργο δυσκολοκατάχτητο, αφού [η συγγραφέας του] έκανε τέτοιο πήδημα προς τα μπρος που ξεπέρασε κατά πολύ την επίδοση της δεκτικότητας του ελληνικού αναγνωστικού κοινού», γράφει ο Πέτρος Μαρχάκης³ «βιβλίο μαγικό», «σπάνια σύνθεση», «κορυφαίο δείγμα της τέχνης της [συγγραφείας]», το ονομάζει ο Μιχ. Μερακλής,⁴ ενώ ο Στρατής Χαβιαράς το χαρακτηρίζει «κατόρθωμα» και προβλέπει «ότι το βιβλίο τούτο όχι μόνο θ' αντέξει στο πέρασμα του χρόνου